

ביאור הגר"א על הגדה של פסח

מה נשתנה הלילה וכו'. פי' כי יום בכל מקום לשון זכר ולילה היא נקבה ואם כן היה צריך לכתוב תמיד אצל לילה זאת כמשפטה שהיא לשון נקיבות כי ו"ת הם סימן נקיבות וסימן זכריים נקבו"ת. ולכן לא מצינו בכל מקום מצוה לעשותה דווקא בלילה והיינו כמו שאשה פטורה מן המצות ורוב המצות הם לאנשים דווקא כך הם רוב המצות מצוותן ביום דווקא ולא בלילה ולא מצינו כלל שיהא המצוה דווקא בלילה ולא ביום, ועכשיו נתחייב הלילה דווקא במצות ולא ביום והיינו מפני שנשתנה למ"ה והוא סוד אד"ם שהוא זכר אבל הלילה הוא סוד חוה נעלם של מ"ה בסוד ולילה ללילה יחוה דעת (תהלים יט-ג) וכן המצות אינן רק לזכרים ונקבות פטורין דוגמת הלילות. וזהו שהקשה למה נשתנה הלילה שיהא הוה והיינו מחמת שנשתנה למ"ה מכל הלילות שהן נקיבות כלומר מפני מה נתחייבה הלילה הזאת במצות יותר מכל הלילות וזה הקושיא בכלליות ועכשיו

עיון יעקב

אליכם: לילה המשומר ובא מן המזיקים. פי' לפי שבאותו לילה כיום יאיר כדכתיב ויאר את הלילה ודוקא בלילה החשך יש רשות למזיקים ולא ביום שאין להם רשות להזיק: מצטרף לטובה. פי' לצאת ידי חובת ד' כוסות

פתח עיניים לחיד"א

ע"ש והמפרשים פירשו דנפקא מקרא דכתיב ליל שמורים הוא לה' הוא הלילה הזה לה' ואמרו רז"ל דאין הקב"ה מיחד שמו על הרעה דכתיב ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה אי"כ איך הכתוב כאן מיחס הלילה לה' ומוכרח שהיתה מאירה אותה הלילה והיינו דקאמר רנב"י אמר קרא ליל שמורים הוא לה' ומדכתיב ה' גבי לילה ש"מ שהיתה מאירה כיום וא"כ אין כאן מזיקין דלא שכיחי אלא בלילה ולא ביום וכתיב שמורים לכל בני ישראל לדורותם ואהני שכל לילי פסחים אין כאן מזיקין מעין דוגמא לליל פסח ביצ"מ. ויתקרב קצת הענין עדי"ה דבליל פסח

אמר רב נחמן בר יצחק אמר קרא ליל שמורים הוא לה' לילה המשומר ובא מן המזיקין כתב הרב עיון יעקב פי' לפי דבאותו הלילה כיום יאיר כדכתי' ויאר את הלילה ודוקא בלילה החשך יש רשות למזיקין ולא ביום שאין רשות להזיק עכ"ל ועמו הסליחה דקרא דכתיב ויאר את הלילה נאמר פ' בשלח בליל ז' של פסח שעמוד האש האיר לישראל משא"כ בליל פסח שהיו בבתיהם ספונים:

אמנם דבר ה' בפיהו אמת דאמרו בזהר פ' בא דף ל"ח ע"א על ליל פסח דהוה נהיר ליליא כיומא בתקופת תמוז וחמא כל עמא דינוי דקב"ה הה"ד. ולילה כיום יאיר כחשכה כאורה